

Nr 35.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; given Stockholms slott den 25 januari 1929.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Georg Bismark.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Härigenom förordnas, att 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skola, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

7 KAP.

1 §.

För bestämmande av rågångarna kring skifteslagets ägor skall sammanträde hållas med rågrannarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 3 kap. 1 och 2 §§ stadgas motsvarande tillämpning. Är mark, som beröres av förrättningen, samfälld för flera fastigheter med skilda ägare och finnes för samfälligheten känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan må kallelsen översändas till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren; och vare denne, där han ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att kallelsen tillstalles någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare, och är marken samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig; därjämte skall, där fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende och som icke innehaves under ständig besittningsrätt, har del i samfälligheten, underrättelse om förrättningen tillställas Konungens befallningshavande. Delgives kallelse på sätt, som sist nämnts, skall uppgift om vilken delägare kallelsen tillställts intagas i kungörelsen om förrättningen, och skall kungörelsen anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen. Kungörelse och kallelse, som i denna paragraf avses, skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga kartor och handlingar, som kunna lända till upplysning i rågångsfrågan. Hava kungörelse och kallelse sålunda försiggått, skall förrättning verkställas utan hinder av sakägares utevaro.

8 KAP.

1 §.

Går rågång — — — — — kan ske.

Hör till fastighet — — — — — utbyte ske.

Prövas ägoutbyte — — — — — delägares förfång.

Ägoutbyte må äga rum — — — — — äga lägges.

Ägoutbyte må verkställas — — — — — hela ägovälde.

Fråga om ägoutbyte skall behandlas å sammanträde med delägarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 7 kap. 1 § stadgas motsvarande tillämpning.

20 KAP.

6 §.

I fråga om förrättningar, som i 1, 3, 4 och 5 §§ avses, skola de i 2, 3, 15, 16 och 18 kap. beträffande laga skifte givna föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse, dock att angående kungörande av sammanträde för bestämmande och utmärkande av rågång eller annan fastighetsgräns eller för ägoutbyte skall tillämpas vad om kungörelse och kallelse finnes stadgat i 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 §. I övrigt skola förrättningar, om vilka i förstnämnda tre paragrafer förmäles, verkställas på sätt beträffande motsvarande åtgärder i samband med laga skifte är föreskrivet.

Där flera hava — — — — — prövas skäligt.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 21 december 1928.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark:

*Kallelseför-
farandet en-
ligt jorddel-
ningslagen.*

»Jämlikt 22 och 23 §§ i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866 ålåg det lantmätaren, innan laga skifte företogs, att minst fjorton dagar förut å predikstolen i den socken, där skifteslaget var beläget, genom offentlig kungörelse låta tillkännagiva dag och ställe till första sammanträdet. Angick skiftet byar eller hemman, som låge i flera socknar, skulle kungörelsen, såsom nu sagts, ske i var och en av dem. Härjämte skulle delägare, som hade sitt hemvist utom den eller de socknar, där förättningen kungjorts, om densamma särskilt underrättas medelst skriftlig kallelse, som emot bevis skulle honom tillställas inom laga stämningstid.

Skiftesstadgan av år 1866 har från och med den 1 januari 1928 ersatts av lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet. Bestämmelserna om laga skiftes kungörande och fortgång äro meddelade i 3 kap. i denna lag. I första stycket av 1 § förordnas, att, innan laga skifte företages, skall lantmätaren om tid och ställe för första sammanträdet utfärda kungörelse, som skall minst fjorton dagar därförut uppläsa i kyrkan för den eller de församlingar, där skifteslaget är beläget, samt, där särskilda förhållanden därtill föranleda, minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar, och jämlikt andra stycket av samma paragraf åligger det lantmätaren att minst fjorton dagar före sammanträdet för befordran med posten avlämna tjänsteskivelser med kallelse till sammanträdet till envar, som enligt senaste mantalslängd eller eljest tillgängliga uppgifter är delägare i skifteslaget, ävensom till de i ansökningsom skiftet uppgivna eller för lantmätaren eljest kända innehavare av servitut, vilkas rätt må vara beroende av förrättningen. Om någon delägare är å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt vid skiftet, och någon icke är förordnad eller eljest vederligen behörig att för honom tala och svara, åligger det lantmätaren enligt tredje stycket i 1 § att för förordnande av god man för den delägare göra sådan anmälan, som avses

i 11 kap. 4 § av lagen om förnynderskap. Slutligen stadgas i fjärde stycket att kungörelse och kallelse skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga åtkomsthändingar, handlingar rörande servitut samt kartor och lantmåterihandlingar angående jord, hörande till skifteslaget.

För bevakandet av det allmännas rätt har i 3 kap. 2 § meddelats bestämmelse om skyldighet för lantmätaren att, därest laga skifte angår fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, för förordnande av allmänt ombud i god tid insända underrättelse om skiftet till Konungens befallningshavande, och är här vidare föreskrivet, att lantmätaren skall, i fall laga skifte skall äga rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, minst fjorton dagar före sammanträdet underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe därför.

I 3 kap. 4 § sista stycket stadgas, att sakägares utevaror från lagligen kungjord förrättning ej utgör hinder för förrättningens företagande.

I fråga om uppskofs- eller fortsättningssammanträde gäller jämlikt 3 kap. 4 § andra stycket samt 11 § andra stycket, att sådant sammanträde kan utlysas på något av efterföljande trenne sätt. Antingen kan dag därför tillkännagivas för delägarna innan sammanträde upplöses eller ock kan vid sammanträde överenskommelse träffas beträffande tillkännagivandet av tid och ställe för skiftets fortsättande. Kommer intetdera av dessa sätt till användning, skall lantmätaren i god tid genom tjänsteskrivelser till sammanträdet kalla samtliga delägare och innehavare av servitut. Emellertid har i 11 § andra stycket tillagts erinran att beträffande sammanträde, som avses i 7 eller 8 kap., gäller vad därom i dessa kapitel stadgas.

I 1 § av 7 kap., vilket handlar om bestämmande av gränserna kring skifteslagets ägor, förordnas först, att för bestämmande av rågångarna kring skifteslagets ägor sammanträde skall hållas med rågrannarna å ömse sidor, samt vidare, att angående kungörelse om sådant sammanträde och kallelse därtill skall äga motsvarande tillämpning vad i 3 kap. 1 och 2 §§ är stadgat. I 7 kap. 1 § föreskrives vidare, att kungörelse och kallelse skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga kartor och handlingar, som kunna lända till upplysning i rågångsfrågan. Slutligen stadgas, att därest kungörelse och kallelse sålunda försiggått, förrättning skall verkställas utan hinder av sakägares utevaror. Sistberörda båda bestämmelser hava här upprepats med hänsyn till skifteslagets rågrannar. Jämlikt sista stycket av 1 § i 8 kap., vilket handlar om ägoutbyte, skall fråga om ägoutbyte behandlas å sammanträde med delägarna å ömse sidor, och vidare förordnas, att angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill skall vad i 3 kap. 1 och 2 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning.

Beträffande tillkomsten av bestämmelserna i de två första styckena i 1 § av 3 kap. rörande kungörelse om och kallelse till sammanträde för företagande av laga skifte finner jag mig böra erinra om följande.

Under förarbetena till nya jorddelningslagen har enighet rått i fråga om de stadganden, som avse kungörelsens uppläsande i kyrkan till den eller de församlingar, där föremålet för förrättningen är beläget, men däremot hava skilda

meningar yppats om lämpligheten att föreskriva kungörelsens införande i en eller flera av ortens tidningar. Skiftesstadgekommittén, som hade att uppgöra förslag till en reviderad jorddelningslagstiftning, föreslog i sitt år 1911 avgivna betänkande med förslag till lag om skifte av jord, att införandet i tidning skulle ske minst åtta dagar före sammanträdet och endast, där så funnes lämpligt.

Uti senare under lagstiftningsarbetets fortgång tillkomna förslag och jämväl i det förslag till lag om delning av jord å landet, som förelades riksdagen genom proposition (nr 38) den 22 januari 1926, ändrades bestämmelsen om kungörelsens införande i en eller flera av ortens tidningar därhän, att införandet skulle ske minst fjorton dagar före sammanträdet, där ej särskilda förhållanden annat föranledde. I enlighet med hemställan av riksdagens särskilda utskott nr 1 bestämdes emellertid den slutliga avfattningen på sätt jag nyss angivit. Såsom skäl för den sålunda vidtagna ändringen återropades av utskottet kostnadshänsyn.

I fråga om utfärdandet av skriftliga kallelser till delägarna överensstämmer skiftesstadgekommitténs förslag i sak med den bestämmelse lagen härutinnan innehåller. Kommittén framhöll, att kallelse genom skrivelse till envar känd rättsägare finge anses såsom det ändamålsenligaste sättet för kungörande av laga skifte. Vid utfärdande av kallelserna hade lantmätaren att rätta sig efter senaste mantalslängd samt de övriga uppgifter, som av skiftessökanden eller eljest meddelats honom. Några utförligare efterforskningar, såsom genom införskaffande av uppgifter från lagfarts- och inteckningsböcker, hade icke ansetts böra ifrågakomma, då detta allför mycket skulle inveckla och fördyra förfarandet. I förenklingssyfte hade ock kallelseformen ordnats på sätt som skett. Ett konstaterande av att skrivelsen avsänts och kommit adressaten tillhanda kunde ernås genom rekommendation eller på annat sätt, men sådant hade icke ansetts nödigt. Genom anteckning i konceptbok eller fribrevsbok borde lantmätaren anses kunna, därest sådant påfordrades, gentemot delägare styrka att han fullgjort sitt åliggande. Vid fastställelseprövningen vore det tillräckligt att tillse, att kyrkokungörelsen med publikationsbevis funnes bifogad förrättningsprotokollet. Utsträckande av kallelsetiden för delägare, som vore bosatt inom annat län, än där skifteslaget vore beläget, hade icke ansetts erforderligt.

Skifteslagstiftningskommissionen, som hade till uppgift att verkställa överarbetning av kommittéförslaget i anledning av däröver avgivna yttranden, vidtog i sitt år 1918 avgivna betänkande endast den ändring i kommitténs förslag, att kallelse till sakägare, som vore bosatt utom socken, där skifteslaget vore beläget, skulle försändas under rekommendation. Kommissionen förklarade sig emellertid dela skiftesstadgekommitténs uppfattning att endast kyrkokungörelsen hade betydelse för fastställelseprövningen. Uti inkomna yttranden över kommitténs förslag hade emellertid från åtskilliga håll framställts erinringar mot förslaget om kallelser till alla sakägare. Därvid hade framhållits, att denna kallelseform vore tidsödande och endast i sällsynta fall önskvärd samt att stadgandet komme att medföra stora kostnader utan motsvarande nytta

särskilt vid små förrättningar, vilka rörde många sakägare, exempelvis förrättningar, som anginge samfälligheter, vilka, såsom ofta vore fallet i Dalarna, kunde vara gemensamma för hela socknar. I anledning härav framhöll kommissionen, att för kallelse kunde användas blanketter, tryckta å brevkort, och att det icke vore erforderligt att redovisa dessa i konceptbok eller fribrevsbok samt att vad anginge samfälligheter med stort antal delägare kommissionen räknade med att särskilda bestämmelser om representationen skulle komma att meddelas. Med sistnämnda uttalande torde åsyftas det vid tiden för betänkandets avgivande pågående lagstiftningsarbete, som ledde till utfärdandet av lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter.

I det förslag till ny jorddelningslag, som den 21 augusti 1924 remitterades till lagrådet, hade återgång i så måtto skett till skiftesstadgekommitténs ståndpunkt, att bestämmelsen om att kallelse till utom socknen boende sakägare skulle avsändas under rekommendation hade uteslutits. Emellertid hade med anledning av upprepade framställningar från lantmäteristyrelsens sida i förslaget införts bestämmelse att, då fråga vore om skifteslag med flera än tio delägare, kallelse finge genom rekommenderad tjänsteskrivelse tillställas en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig, dock att, om denna utväg anlätades, underrättelse därom med uppgift tillika om vilken delägare bekommit kallelsen skulle intagas i kungörelse om förrättningens företagande.

I lagrådet erinrade en ledamot i anledning härav, att bestämmelserna om kallelse till allenast en representant för delägarna, där dessa vore ett större antal, gällde oavsett om någon delägare vore bosatt utom kommunen. Detta syntes mindre tillfredsställande och innebure en alltför långt gående ändring av vad som då gällde. Tvenne ledamöter i lagrådet tillstyrkte återgång till de tidigare förslagen och alltså frånträdande av den föreslagna lättningen för det fall att delägarnas antal överstege tio.

Vid den överarbetning av förslaget, vilken ägde rum i anledning av lagrådets granskning, anslöt sig chefen för justitiedepartementet till den uppfattning, som ovan uttalats av en ledamot i lagrådet. Det förslag, som åtföljde propositionen, upptog följaktligen en bestämmelse av innehåll, att särskilda kallelsebrev under alla förhållanden skulle tillsändas sådana delägare, vilka vore bosatta utom den eller de kommuner, varest skifteslaget vore beläget. Vad inom lagrådet anförts i fråga om lättningen för det fall, att delägarna vore flera än tio, föranledde däremot i övrigt icke någon ändring av det remitterade förslaget.

Särskilda utskottet uttalade emellertid utan angivande av särskilt skäl den mening, att varje sakägare oavsett antalet borde kallas genom personlig tjänsteskrivelse. I enlighet härmed fick den ifrågavarande lagbestämmelsen sin slutliga avfattning.

I underdånig skrivelse den 14 maj 1928 har lantmäteristyrelsen hemställt om åtgärder för att ett enklare kallelseförfarande må bliva tillåtet i viss utsträckning vid lantmäteriförrättningar. Efter att hava erinrat om den skilj-

Framställning av lantmäteristyrelsen.

aktighet, som i fråga om kallelseförfarandet föreligger mellan Kungl. Maj:ts proposition och lagen i dess slutgiltiga form, har styrelsen anfört:

'Den av riksdagen vidtagna ändringen har emellertid i vissa hänseenden medfört konsekvenser, som ej torde varit avsedda. Redan vid det sammanträde, som lantmäteristyrelsen höll den 5—8 sistlidne mars med rikets överlantmätare, var saken på tal. En överlantmätare från ett norrländskt län erinrade därvid, att laga skiftena i Norrland för framtiden merendels komme att omfatta skifteslag, som omförmäldes i 1 kap. 2 § 2. i nya lagen, d. v. s. skiften, som tidigare gått under benämningen hemmansklyvningar. Antalet delägare vid dessa skiften vore vanligen litet, men då förättningen i regel berörde för det primära skifteslaget gemensamma vägar och andra undantag, måste samtliga delägare i det primära skifteslaget kallas, och deras antal vore ofta stort.

Vid det sammanträde, som överlantmätaren i Kopparbergs län för någon tid sedan haft med inom länet arbetande lantmätare för överläggning om den nya jorddelningslagstiftningen, har frågan även dryftats, och har överlantmätaren genom en promemoria delgivit lantmäteristyrelsen vad därvid förekommit. Vid sistberörda sammanträde framhölls, att åliggandet för lantmätare att kalla genom personliga tjänsteskrivelser komme att bli oerhört betungande i fråga om rågrannarna. Vid vart enda skifte (hemmansklyvning) funnos både 50, 100 och än fler rågrannar. Man synes till och med hava ställt sig tveksam, huruvida bestämmelsen lämpligen borde gälla även i fråga om bya- och sockenundantag.

En fråga av liknande innehåll har lantmäteristyrelsen väckt hos Eders Kungl. Maj:t genom sin underdåniga framställning den 21 september 1927 om ändring av 6 § i 1925 års lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område i syfte, att ett enklare kallelseförfarande måtte tillåtas, då det område nyttjanderättshavaren innehade bestod av bya- eller sockensamfällighet. I denna framställning framhöll styrelsen, att hinder ej borde möta mot införande för dylika fall av det förfarande, som enligt 11 kap. 12 § rättegångsbalken gällde för stämning å helt byalag, alldestund delägarna i dessa samfälligheter icke hade mot varandra stridiga intressen. Så synes också vara fallet med delägarna inbördes i samfällighet i fråga om gräns mot närliggande fastighet. Häremot synas några välgående invändningar knappast vara att göra.'

Lantmäteristyrelsens framställning överlämnades den 21 maj 1928 av min företrädare i ämbetet till byråchefen i lantmäteristyrelsen Johan Hamrin i egenskap av sakkunnig inom justitiedepartementet vid lagstiftning rörande ägo- och gränser m. m. med anmodan till honom att till departementet inkomma med det förslag, vartill framställningen kunde föranleda.

Yttrande av
byråchefen
J. Hamrin.

Byråchefen Hamrin har den 26 november 1928 avgivit yttrande med förslag i ämnet, och har han härvid, efter omnämnande av förut omförmälda av riksdagen vidtagna ändring i fråga om kallelseförfarandet, anfört följande:

'Handlingarna lämna ingen upplysning om de skäl, som föranledde sist omförmälda ändring. I sakens natur torde emellertid få anses ligga, att de böra sökas i strävan efter rättssäkerhet och syfte att förebygga att någon skulle gå förlustig sin rätt eller bli lidande till följd därav, att han ej fått kännedom om den förestående förrättningen. Om han ej fått sådan kännedom, vore en rättsförlust tänkbar, helst läget i det särskilda fallet kunde vara sådant, att ingen, som tillstädeskommit vid förrättningen, hade gemensamt intresse med den uteblivne och därför komme att bevaka hans rätt jämsides med sin egen.

Anledning till antagande att sakägarnas intressen gå i skilda och måhända ofta även i motsatta riktningar finnes vid förrättningar, som angå laga skifte och därmed likartade förrättningar. Lantmäteristyrelsens framställning om ett förenklat kallelseförfarande avser emellertid icke sådana förrättningar, utan styrelsens framställning går ut på att vinna ändring endast beträffande delägare inbördes i samfällighet i fråga om gräns mot närliggande fastighet. I dylika fall har styrelsen, som det vill synas, med fog utgått ifrån att delägarna icke hava mot varandra stridiga intressen. Lantmäteristyrelsens framställning avser alltså icke skifte å dylik samfällighet. En ändring därhän innebure ett återupptagande av det förslag i ämnet, som förelades 1926 års riksdag, men som av riksdagen ogillades. Att föreslå en ändring av sådan innebörd synes icke tillrädligt.

Man torde emellertid kunna utgå ifrån att utskottet och med utskottet riksdagen vid sitt ställningstagande i frågan företrädesvis tänkt på delägarnas förhållanden inbördes vid ett skifte, och icke kommit, åtminstone icke i tillräcklig grad, att fästa sin uppmärksamhet vid att saken på grund av särskilda bestämmelser i förslaget hade en långt vidsträcktare innebörd. De bestämmelser i förslaget, som här åsyftas, återfinnas på nedan angivna ställen i lagen. I främsta rummet må här erinras om 7 kap. 1 §, där det förordnas, att angående kungörelse om och kallelse till sammanträde för bestämmande av rågångarna kring skifteslagets ägor skall vad i 3 kap. 1 och 2 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning. I 8 kap. 1 § sista stycket har upptagits enhanda stadgande beträffande sammanträde för behandling av fråga om ägoutbyte i samband med laga skifte, och jämlikt 14 kap. 10 § skola bestämmelserna i 3 kap. 1 och 2 §§ följas i fråga om utlysande av sammanträde för förrättning, som där avses, eller bestämmande, efter det skiftet i övrigt blivit fastställt, av ersättningar, som omförmälas i 6 och 8 §§ av samma kapitel. Dessa ersättningar äro dels odlings- och vanhävds- samt därmed likartade ersättningar dels ersättningar i skogligt hänseende. Enligt 16 kap. 5 § skola bestämmelserna i 3 kap. 1 och 2 §§ följas vid utlysande av sammanträde för verkställande av föreskriven ändring av skifte, och av 19 kap. 5 § första stycket framgår, att i fråga om avstyckning skola bestämmelserna i 3 kap. i tillämpliga delar lända till efterrättelse, såvitt icke i samma kapitel är annorlunda stadgat. Särskilda bestämmelser äro emellertid meddelade i 7 § av 19 kap. Här förordnas, att avstyckningsförrättning må företagas utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den ordning, som i 3 kap. sägs, därest fastighetens ägare samt i fall, då ägovidd, som skall avstyckas, blivit överlåten till annan, jämväl denne infinna sig eller av lantmätaren blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen. I 20 kap. 6 § stadgas, att i fråga om förrättningar, som avses i 1, 3, 4 och 5 §§ i samma kapitel, skola de i 3 kap. beträffande laga skifte givna föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Dessa förrättningar röra bestämmande av rågång eller annan fastighetsgräns ävensom ägoutbyte, 1 §, utbrytning av servitut, 3 §, avsättande av mark till gemensamhetsskog, 4 §, samt förrättning för fastställande av vederlag för jord, som frånvunnits vid laga delning utbruten ägolott, 5 §, allt under förutsättning att åtgärden sker utan sammanhang med laga skifte. Slutligen må erinras om 20 kap. 8 §, där under vissa förutsättningar medges delning av fiske såsom fristående förrättning, varjämte stadgas, att därvid, utöver meddelad särskild föreskrift beträffande uppskattning av fisket, skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat om laga skifte.

Förrättningar, som avses i 14 kap. 10 § och 16 kap. 5 §, äro givetvis att anse såsom fortsättning av skiftet, och förrättningar, som omförmälas i 20 kap.

4, 5 och 8 §§, äro till sin natur skiftesförrättningar. Vad ovan sagts om den ifrågasatta förenklade procedurans tillämpning i fråga om laga skifte har alltså sin giltighet även beträffande nyss nämnda förrättningar. Vad där- emot angår förrättning enligt 20 kap. 3 § eller utbrytning av servitut torde väl kunna uppvisas fall, där sådant åvilar en oskiftad allmänning eller mark, som eljest är samfällad för flera fastigheter. Dessa fall torde emellertid vara ganska sällsynta, alldenstund de flesta av dylika samfälligheter numera under- gått skifte. Förrättning, som avser utbrytning av servitut, torde emellertid även den med fog kunna sägas vara en skiftesförrättning. Vid alla nu nämnda förrättningar kan man räkna med att stridiga intressen finnas. Det har där- för syntts lämpligt att här bortse från dem. På grund av de särbestämmelser, som på sätt ovan angivits gälla för avstyckning med undantag av gränsbe- stämning i samband med avstyckning, har behovet av förenkling i kallelsepro- ceduren vid avstyckning redan tillgodosetts. Härefter återstår endast rågångs- och ägoutbytesåtgärder i samband med jorddelningsförrättningar eller utförda såsom fristående förrättningar, och torde vara lämpligt att, innan fråga om ändring av gällande ordning för kallelseförfarandet beträffande dessa uppta- ges till närmare behandling, söka bilda sig en föreställning om storleken av behovet därav.

Till upplysning i denna del må meddelas, att antalet avslutade skiftesfö- rättningar — skiften, klyvningar och ägoutbyten — under åren 1923—1927 utgjort 1,155 i medeltal årligen samt att medeltalet årligen för samma period av antalet avslutade fristående rågångsförrättningar uppgått till 803. Enligt 44 § i 1866 års skiftesstadga var vid skiftesförrättningar sammanträde med rågrannarna ej erforderligt, för såvitt omkring skifteslaget funnes förut fast- ställd rågång eller där rågången vid förut verkställt storskifte, varå faststäl- lelse blivit meddelad, funnits behörigen bestämd samt desslikes ej förekom någon tvetydighet i avseende på rågångens behöriga sträckning. På grund härav torde man kunna beräkna, att åtminstone under senaste årtiondena av skiftesstadgans giltighetstid rågångssammanträde icke förekom vid mer än omkring en tredjedel av skiftesförrättningarna. I och med nya jorddelnings- lagens ikraftträdande har härutinnan skett den betydelsefulla ändring, att rågångssammanträde städse skall hållas. Den största delen av nu ifrågavarande förrättningar avse emellertid skifteslag, som omförmälas i 1 kap. 2 § 2 i jorddelningslagen eller förrättningar, som förut benämnts hemmansklyvningar, och det största antalet av dessa angå jämförelsevis små fastigheter med ett fåtal delägare. Under den förut gällande lagstiftningen torde rågångsåtgärd mera sällan förekommit i samband med dessa förrättningar. Emellertid för- håller det sig nog på det sätt, som framgår av lantmäteristyrelsens framställ- ning, att förrättningsföremålet i regel gränsar till för det primära skiftes- laget gemensamma vägar och andra undantag, till följd varav det primära skifteslagets samtliga delägare, vilkas antal ofta är stort, skola kallas. Enligt gällande bestämmelser utgår ersättning till lantmätaren med 50 öre för varje kungörelse och kallelse, dock att detta belopp nedsättes till 25 öre, där antalet utfärdade kallelser och kungörelser överstiger 20. Uppgår antalet till 100, blir alltså ersättningen till lantmätaren 30 kronor och för varje hundratal där- utöver ökas densamma med 25 kronor. Även om dessa belopp i och för sig ej kunna verka avskräckande, komma de i många fall att bliva betungande för den stora klass av småbrukare i jämförelsevis anspråkslös ekonomisk ställning, vilken det åligger att gälda kostnaderna för förrättningarna. Då arvodet till lantmätaren i övrigt för förrättningar, som här företrädesvis avses, ofta under- stiger 100 kronor, är det givet, att kallelsekostnaden under nuvarande förhål- landen ofta kommer att ställa sig oproportionerligt stor.

Hittills har endast talats om skiftesförrättningar. Det är emellertid givet,

att man, i samma mån som fristående rågångsförrättningar beröra samfälligheter med många delägare, har att räkna med motsvarande förhållanden. Vid sistberörda förrättningar kan för övrigt uppgiften ofta endast vara att få visshet om rätta sträckningen av en gräns av helt obetydlig längd och detta utan att någon tvist föreligger. Slutligen må här erinras om de ökade möjligheter till företagande av ägoutbyte, som bestämmelserna i 8 kap. i den nya jorddelningslagen medföra, varjämte särskilt må uppmärksammas innehållet i 20 kap. 1 § andra stycket. Här stadgas, att ägoutbyte må såsom särskild förrättning äga rum, förutom i fall, varom i 8 kap. sägs, för utbyte av äga, som inom skifteslag undantagits för delägarnas gemensamma behov mot annan jord inom skifteslaget. Detta stadgande är avsett att företrädesvis komma till användning vid väganläggningar, varav behov numera gör sig allt oftare gällande, samt vid redan skedd eller skeende ändring i administrativ indelning. Enligt nu gällande bestämmelser erfordras städe vid förrättningar av sistberörda slag kallelse till alla delägare, och i samma mån som delägarnas antal är stort, komma bestämmelserna givetvis att verka betungande för sakägarna.

Man torde emellertid böra taga hänsyn även till andra omständigheter än sakägarnas kostnader såsom till det arbete och den tid, som åtgå för utskrivande av kallelser och mantalslängder. Vad de sistnämnda angår torde det för övrigt ej vara alldeles uteslutet, att kostnaden för desamma kunna komma att drabba sakägarna. Mantalslängderna i en del orter äro emellertid ej upprättade så, att de lämpa sig att helt följa vid utfärdande av kallelser utan att därvid kompletterande upplysningar måste anskaffas. Slutligen bör givetvis övervägas om arbetet jämte den tid, som därtill åtgår, samt kostnaderna stå i ett lämpligt förhållande till ändamålet, som givetvis är att bereda garanti för att sakägarna få kännedom om förestående förrättningar, så att de bliva i tillfälle att därvid bevaka sina intressen. Om giltighetsområdet inskränkes på sätt ovan angivits, torde icke föreligga någon risk för att ändamålet ej ernås, även om kallelseförfarandet förenklas i huvudsaklig överensstämmelse med vad lantmäteristyrelsen föreslagit, och då därigenom betydande besparing av tid och kostnader vinnes, synes styrelsens förslag böra understödjas.

På sätt ovan framgår bör den ifrågasatta förenklingen omfatta rågångs- och ägoutbytesåtgärder, vare sig dessa förekomma i samband med skiftesförrättningar eller bringas till utförande såsom fristående förrättningar, och bör förenklingen komma i tillämpning endast beträffande sakägare, som kunde antagas icke hava mot varandra stridiga intressen. Så kan emellertid antagas vara fallet icke allenast i fråga om mark, som är samfälld på flera fastigheter med i övrigt skilda ägor, utan även då fastigheternas ägor på det hela taget bilda en samfällighet. Väljer man det senare alternativet och tänker sig desamma tillämpat vid laga skifte å ett skifteslag, som förut undergått skifte och gränsar mot ett skifteslag, varå även skifte skett, och tänker man sig vidare att i båda skifteslagen finnas vid de tidigare skiftena utlagda ägolotter, som var för sig ägas av flera än tio delägare och som stöta mot samma rågång, så komme kallelseförfarandet att ställa sig på sätt nedan anges. Det skifteslag, som är föremål för skifte, torde böra betraktas såsom en samfällighet. Någon tillämpning av den förenklade proceduren i avseende å detta skifteslag såsom en totalitet torde knappast kunna komma i fråga på grund av bestämmelsen i 3 kap. 11 § andra stycket, att där medgivna lättnader i avseende å utlysande av s. k. fortsättningssammanträde icke få tillämpas vid sammanträde, som avses i 7 och 8 kap. Den nu föreslagna förenklingen kan nämligen anses mindre effektiv än ett av de tillvägagångssätt, som medgivits för utlysande av fortsättningssammanträde. Att tillämpa förenklingen beträffande viss eller vissa lotter av skifteslaget torde på grund av nyss nämnda stadgande icke heller böra anses tillåtet. En sådan partiell tillämpning skulle för övrigt

leda till att olika kallelsesätt finge tillämpas med avseende å skilda delägare, vilket givetvis komme att förorsaka oreda och för övrigt förutsätta undersökning av samäganderättsförhållandena inom de vid det tidigare skiftet utbrutna ägototterna. De vid det tidigare skiftet å det angränsande skifteslaget utlagda ägototterna äro att betrakta såsom helt självständiga i fråga om rågångsreglering och ägoutbyte med angränsande skifteslag, som är föremål för skifte, och till följd härav borde förenklingen följas beträffande delägare inom ägototter med flera än tio delägare. Det bör emellertid uppmärksammas, att, om två eller flera sådana lotter funnes, de icke kunde betraktas såsom en samfällighet, utan att så bleve fallet endast med var och en av dessa lotter. Man har emellertid givetvis att på denna sidan rågången räkna även med ägototter med mindre än tio delägare. Olika förfaringssätt komme alltså att följas i fråga om kallelse av delägare i det skifteslag, som vore föremål för skifte, å ena, och delägarna i angränsande bya- eller skifteslaget, å andra sidan, samt även i fråga om kallelse av delägarna i det sista skifteslaget inbördes. Detta torde icke kunna anses tillfredsställande.

På grund av vad nu anförts synes den ifrågasatta förenklingen icke böra gälla fastigheter, vilkas ägor på det hela taget bilda en samfällighet, utan endast mark, som är samfälld för flera fastigheter, vilka till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda. Att fastigheterna skola ägas av skilda personer ligger i sakens natur. Under en dylik bestämmelse komma de fall, som på det hela taget åsyftas med lantmäteristyrelsens framställning eller vid skiftesförrättningar gjorda undantag. Att ej samtliga fastigheter behöva hava ägor utbrutna från samfällighet med andra fastigheter torde få anses ligga i sakens natur. Med ovanstående lydelse torde bestämmelsen på det hela taget få samma räckvidd, som lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter har jämlikt 1 § 1. i samma lag. I enlighet med förarbetena till sistnämnda lag faller under bestämmelsen även mark, som är samfälld för fastigheter, vilkas ägor i övrigt äro skilda på grund av hävd eller samedelning. Enahanda är förhållandet med samfälligheter, som tillhöra fastigheter utan den sambörighet, som råder mellan hemman i by, därest mellan samfälligheten, å ena, samt de skilda fastighetsägarna, å den andra sidan, finnes sådant sammanhang att de förra utgöra ett verkligt tillbehör till de senare såsom fallet kan vara med samfälld äga, som alltid tillhört ifrågavarande fastigheter eller blivit dem gemensamt tilldelad genom avvitring. Däremot kan ej vara att hit hänföra äga, som för en by eller flera fastigheter förvärvats från främmande fastighet för något gemensamt ändamål.

För att en verklig besparing av kostnader och arbete skall vinnas, har det framstått såsom angeläget att göra proceduren så enkel som möjligt. Detta har även ansetts kunna ske i betraktande av den begränsade räckvidd, som förslaget efter vad ovan angivits bör få. Detsamma går ut på att, därest för mark, som ovan avses d. v. s. mark som är samfälld för flera fastigheter med skilda ägare, vilka fastigheter till någon del hava sina ägor genom skifte eller eljest åtskilda, finnes känd styrelse eller annan, som är satt att förvalta marken, erfordras ej kallelse å de särskilda delägarna i samfälligheten, utan må kallelsen, oberoende av antalet delägare och oberoende av huruvida styrelsen eller förvaltaren enligt författning eller reglemente är behörig att vid förrättningen bevaka samfällighetens rätt, översändas till ledamot av styrelsen eller förvaltaren. Därest denne ej äger att själv föra talan för samfälligheten, är han delägarna ansvarig för att kallelsen tillställs någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. För den händelse känd styrelse eller förvaltare ej finnes och delägarnas antal överstiger tio, må kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla till-

gänglig, men i detta fall skall uppgift om vilken delägare kallelsen tillställts intagas i kungörelsen om förrättningen, vilken kungörelse jämlikt 3 kap. 1 § första stycket skall minst fjorton dagar före förrättningens företagande uppläsa i kyrkan för den eller de församlingar, där föremålet för förrättningen är beläget, samt, där särskilda förhållanden därtill föranleda, ävenledes minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar.

Den förenkling, som sålunda föreslås, har särskilt av kostnadshänsyn ansetts icke böra föranleda någon utsträckning av skyldigheten att låta införa kungörelsen i tidning inom orten. Oberoende av huruvida de medgivna förenklingarna anlitas eller icke, skall kungörelsen alltså införas i sådan tidning endast om särskilda förhållanden därtill föranleda. Några direktiv för besvarande av frågan när så skall ske äro icke givna under förarbetena till den nya jorddelningslagen. Åtgärden i fråga bör emellertid givetvis vidtagas, när den anses påkallad för att sprida kännedom om den förestående förrättningen och detta syfte ej anses kunna vinnas i tillräcklig grad genom de i övrigt föreskrivna åtgärderna. Bland dessa upptager emellertid förslaget att kungörelsen skall anslås i socken- eller rådstugan. I förslaget har även i enlighet med det förslag, som förelades 1926 års riksdag, upptagits bestämmelse om kallelsens översändande i rekommenderad tjänsteskrivelse, och har detta skett såväl för det fall att kallelsen översändes till ledamot av känd styrelse eller förvaltare som då känd styrelse eller förvaltare ej finnes och antalet delägare överstiger tio samt kallelsen till följd därav sändes till person efter fritt val. När sistnämnda utväg anlitas, förutsättes, att förrättningsmannen söker såvitt möjligt utvälja en i orten känd person, om vilken man kan antaga, att han drager försorg om att kallelsen kommer till delägarnas kännedom.

I fall den nu föreslagna förenklade proceduren anlitas, bör ej förekomma tillämpning av bestämmelsen om åtgärd för bevakande av den delägares intresse, som är å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt vid förrättningen och någon icke är förordnad att tala och svara för honom.

Vad angår underrättelse till Konungens befallningshavande för förordnande av allmänt ombud har denne skyldighet i likhet med vad som är stadgat i 3 § fjärde stycket i lagen om förvaltning av bysamfälligheter m. m. ansetts kunna undvaras beträffande allmänt hemman, som innehaves under stadgad åborätt. Grunden härtill bör givetvis sökas i den omständigheten, att innehavaren av dylikt hemman anses hava så stort intresse av att hemmanets rätt bevakas, att även kronans intresse blir på ett betryggande sätt tillgodosett.

Genom bestämmelser av nu angivet innehåll vinnes en högst väsentlig förenkling i kallelseproceduren, och anskaffandet av mantalslängd blir på det hela taget obehövt. I fall då förrättningsmannen finner officiell uppgift erforderlig, kan han inskränka sig till att hos häradskrivaren begära uppgift genom utdrag av mantalslängden eller eljest endast å boställen och andra allmänna hemman, som icke innehavas under stadgad åborätt.

Erforderliga bestämmelser av det innehåll ovan angivits hava synts lämpligen kunna meddelas genom ändring av 7 kap. 1 § samt 8 kap. 1 § sista stycket i lagen om delning av jord å landet. Härvid fogat förslag till ändring av berörda paragrafer har givits den lydelse, att de nya bestämmelserna bliva tillämpliga även då rågångs- och ägoutbytesåtgärder förekomma såsom fristående förrättningar. Det har härigenom kunnat undgås att företaga motsvarande ändring i 20 kap. i jorddelningslagen. Genom den uppställning förslaget fått, blir bestämmelsen i sista punkten i 7 kap. 1 § att, sedan kungörelse och kallelse skett i föreskriven ordning, förrättning skall verkställas utan hinder av sakägares utevaro tillämplig även i fråga om ägoutbyte, varigenom all ovisshet i denna del undanröjes.

Förslaget synes icke påkalla ändring i annan lagstiftning. Emellertid torde

böra erinras om vissa stadganden i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad. Jämlikt 5 kap. 5 § i denna lag skall sålunda i fråga om gränsbestämning i samband med avstyckning enligt samma lag beträffande stad, där magistrat finnes, gälla vad i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket är om rågång föreskrivet men beträffande stad under landsrätt vad uti lagen om delning av jord å landet stadgas om bestämmande av gränser, och enligt 20 § i samma kapitel skall vad som nyss sagts om stad under landsrätt äga tillämpning å samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser. I 6 kap. 5 § andra stycket förordnas, att bestämmelserna i 5 kap. 5 § skola tillämpas i fråga om gränsbestämning i samband med laga skifte i stad. Emellertid stadgas i 6 kap. 1 § första stycket, att beträffande laga skifte i stad skola, där ej annat i kapitlet sägs, gällande bestämmelser om laga skifte å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse. På grund härav kan givetvis även ägoutbyte verkställas i samband med laga skifte å stadsjord. Jämlikt 6 kap. 5 § första stycket må laga skifte å stadsjord företagas utan hinder av att kungörelse och kallelse ej verkställts i den ordning, som i 3 kap. 1 § av lagen om delning av jord å landet sägs, för såvitt samtliga delägare infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen och fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen. I 6 kap. 11 § 1 mom. första stycket stadgas, att vad enligt samma kapitel gäller om gränsbestämning och ägoutbyte i sammanhang med laga skifte även skall gälla, då sådan förrättning eljest förekommer. Slutligen utsäges i 6 kap. 15 §, att vad i angivna paragrafer av kapitlet, däribland 1, 5 och 11 §§, stadgats för stad även skall gälla för samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, samt att vad enligt 5 § andra stycket gäller för stad under landsrätt skall äga tillämpning å sådant samhälle. På grund av dessa bestämmelser kommer här framställt förslag att gälla vid gränsbestämning i stad under landsrätt och samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, vare sig åtgärden sker i samband med avstyckning eller laga skifte eller utan samband med dylik förrättning, dock endast under förutsättning att åtgärden utföres i enlighet med nu angivna bestämmelser. Detta förekommer dock mera sällan, beroende bland annat på det medgivande, som lämnats i 11 § 2 mom. av 6 kap. fastighetsbildningslagen. Här stadgas nämligen, att, utan hinder av vad i 1 mom. första stycket sägs, äger Konungen medgiva att inom visst område, som är uppdelat i ett flertal fastigheter, gränsbestämning må äga rum med tillämpning av föreskrifterna i 2 kap. i lagen.

På sätt synes av det överlämnade förslaget innehåller emellertid detsamma att kungörelsen om förrättningen skall anslås i socken- eller rådstugan. Någon särskild underrättelse till byggnadsnämnden har emellertid ej ansetts erforderlig.

Vad förslagets utformning i detalj angår har detta skett i nära anslutning till det förslag till ändring av 6 § i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, som jämte förslag till ändring i vissa andra delar av sistnämnda lag nyligen överlämnats till granskning av lagrådet. Företagas ändringar i sistberörda förslag, böra motsvarande ändringar givetvis även ske i det härvid fogade förslaget.¹

Vid utlåtandet är såsom bilaga fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet.¹

¹ Denna bilaga, vilken skiljer sig från bilagan A här nedan endast däri, att ändring vidtagits i det i lantmäteristyrelsens nedan intagna utlåtande anmärkta hänseende, har här uteslutits.

Över det av den sakkunnige utarbetade förslaget har efter remiss lantmä-
teristyrelsen avgivit följande yttrande:

*Utlåtande av
lantmäteri-
styrelsen.*

Ifrågavarande förslag till ändring i vissa fall av kallelseförfarandet vid jorddelningsförrättningar har föranletts av en av lantmäteristyrelsen den 14 maj 1928 gjord underdånig framställning i ämnet. Lantmäteristyrelsen syftade härvid i första hand på en förenkling av kallelseförfarandet i de fall, där ett större antal sakägare enligt jorddelningslagens bestämmelser var för sig skulle särskilt kallas till lantmäterisammanträde men där sakägarna i verkligheten icke hade mot varandra stridande intressen att bevaka. Vunnen erfarenhet hade nämligen visat att det vid laga skifte särskilt å skifteslag, som avses i 1 kap. 2 § 2 i jorddelningslagen, eller förrättningar motsvarande förutvarande hemmansklyvningar, ofta inträffade att ett synnerligen stort antal rågrannar måste kallas till förrättningen, under det skiftesförrättningen ofta nog avsåge endast relativt litet område med ett fåtal delägare. Arbetet med och kostnaden för kallelserna till rågrannarna komme härigenom att stå i icke rimligt förhållande till själva förrättningen och därav i övrigt föranledda kostnader. Förhållandet gjorde sig särskilt kännbart icke blott där angränsande område utgjordes av socken- eller bysamfälligheter utan i stort sett så snart skifteslaget angränsade ett vid föregående skifte för gemensamt behov avsett undantag av mark. Det är härvid att märka att efter den nya jorddelningslagens ikraftträdande rågångssammanträden städse skola hållas, under det att rågångssammanträde i fall varom sagts förut mera sällan kommo till stånd.

Det torde knappast behöva befaras, att delägarna i ifrågavarande samfälligheter hava i fråga om gränser för samfälligheten mot varandra stridiga intressen att företräda i förberörda fall, och synas därför icke heller några vägande invändningar vara att göra mot en förenkling av kallelseförfarandet till rågångssammanträde beträffande sådana delägare.

Vad här sagts läser i stort sett gälla jämväl i fråga om ägoutbytesåtgärder ävensom i fall, där rågångs- eller ägoutbytesförrättning förekommer utan sammanhang med laga skifte.

Att utsträcka förenkling i nu gällande kallelseförfarande vid jorddelningsförrättningar än längre anser lantmäteristyrelsen, på grund av vad vid den förberedande behandlingen av lagen härutinnan förekommit, icke böra ifrågasättas.

Det nu föreliggande lagförslaget synes lantmäteristyrelsen vara ägnat att avhjälpa de olägenheter, varom ovan nämnts, ävensom att på ett tillräckligt betryggande sätt förebygga rättsförlust för vederbörande rågrannar.

I sak har lantmäteristyrelsen icke något att erinra mot remitterade lagförslaget. Lantmäteristyrelsen har därvid i likhet med förslagsställaren utgått från att de föreslagna bestämmelserna i 7 och 8 kap. till följd av innehållet i 20 kap. 6 § bliva tillämpliga, även då rågångs- och ägoutbytesåtgärder förekomma såsom fristående förrättningar, och att därför någon ändring i fråga om sistnämnda kapitel icke erfordras. Likaledes har styrelsen ansett det ligga i sakens natur, att det nu föreslagna kallelseförfarandet kan komma i tillämpning i fall där återförvisning jämlikt 16 kap. förekommer, utan att så uttryckligen föreskrives.

I redaktionellt hänseende kan beträffande den föreslagna ändrade lydelsen av 7 kap. 1 § möjligen ifrågasättas om icke »boställe eller annat allmänt hemman» lämpligen borde i anslutning till lydelsen av 3 kap. 2 § utbytas mot uttrycket »under allmän myndighets vård och inseende stående fastighet».

Då lantmäteristyrelsen förut framhållit de stora olägenheter, som med nu gällande bestämmelser uppstå beträffande kallelseförfarandet vid ifrågavarande förrättningar, och då efter den av lantmäteristyrelsen i ämnet gjorda under-

dåniga framställning från flera håll inom lantmäterikåren än ytterligare framhållits, hurusom synnerligen ofta förekomme, att genom bestämmelserna uppskov i förrättningar uppstodo och till synes onödiga kostnader åsamkades delägare, tillåter sig lantmäteristyrelsen i underdånighet framhålla betydelsen därav, att de nu föreslagna ändringarna beträffande 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § i jorddelningslagen komme att träda i tillämpning, så snart omständigheterna så möjliggöra.⁷

Departements-
chefen.

Den i detta ärende föreliggande utredningen synes mig hava ådagalagt ett praktiskt behov av förenkling i det kallelseförfarande, som enligt den nya jorddelningslagen skall iakttagas vid vissa lantmäteriförrättningar. Enligt det av särskild sakkunnig utarbetade förslaget, vilket tillstyrkts av lantmäteristyrelsen, sträcker sig den förändring, som nu ifrågasättes, endast till sådana kategorier av sakägare vid rågångs- och ägoutbytesåtgärder, vilka kunna antagas icke hava stridiga intressen att bevaka. Förslagets genomförande läser följaktligen icke innebära någon principiell rubbning av den ordning, från vilken jorddelningslagen i förevarande hänseende utgår. Vid dessa förhållanden har jag ansett avgörande vikt icke böra tillmätas de betänkligheter, vilka i allmänhet kunna anföras emot att ändring vidtages i en omfattande lagstiftning, som ägt giltighet endast under kort tid. Den erfarenhet, som vunnits vid lagens tillämpning, synes i detta fall vara tillfyllest för att redan nu låta en lagändring framstå såsom önskvärd.

Emot det av den sakkunnige utarbetade lagförslaget har jag, under anslutning till vad lantmäteristyrelsen anført, icke i sak funnit något att erinra. I fråga om förslagets avfattning har jag ansett den jämkning, som omförmäles i styrelsens utlåtande, böra vidtagas. Det av styrelsen uttalade önskemålet att ifrågavarande ändringar i jorddelningslagen må träda i tillämpning så snart omständigheterna medgiva synes lämpligen tillgodoses på det sätt, att lag i ämnet kommer att — såsom ock skulle följa av den sakkunniges förslag — träda i kraft fyra veckor från den dag, då lagen från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

I enlighet med vad jag nu anført får jag anmäla förslag till *lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet.*»

Föredraganden uppläser förslaget, av den lydelse bilaga A till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

H. Stefenson.

Bilaga A.

Förslag

till

L a g**om ändrad lydelse av 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § i lagen den 18 juni 1926
(nr 326) om delning av jord å landet.**

Härigenom förordnas, att 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § i lagen om delning av jord å landet skola, 8 kap. 1 § i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

7 KAP.**1 §.**

För bestämmande av rågångarna kring skifteslagets ägor skall sammanträde hållas med rågrannarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 3 kap. 1 och 2 §§ stadgas motsvarande tillämpning. Är marken samfällad för flera fastigheter med skilda ägare och hava dessa fastigheter sina ägor genom skifte eller eljest till någon del åtskilda, erfordras, där för samfälligheten finnes känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan må kallelsen genom rekommenderad tjänsteskrivelse översändas till ledamot av styrelsen eller förvaltaren; och vare denne, där han ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att kallelsen tillställas någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare, och är marken samfällad för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må kallelsen i rekommenderad tjänsteskrivelse sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig; dock skall, där fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende och som icke innehaves under stadgad åborätt, har del i samfälligheten, underrättelse om förrättningen jämväl tillställas Konungens befallningshavande. Delgives kallelse på sätt, som sist nämnts, skall uppgift om vilken delägare kallelsen tillställts intagas i kungörelsen om förrättningen, och skall kungörelsen anslås i socken- eller rådstugan. Kungörelse och kallelse, varom nu sagts, skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga kartor och handlingar, som kunna lända till upplysning i rågångsfrågan. Hava kungörelse och kallelse sålunda försiggått, skall förrättning verkställas utan hinder av sakägares utevaro.

8 KAP.

1 §.

Går rågång — — — — — kan ske.

Hör till fastighet — — — — — utbyte ske.

Prövas ägoutbyte — — — — — delägares förfång.

Ägoutbyte må äga rum — — — — — äga lägges.

Ägoutbyte må verkställas — — — — — hela ägovälde.

Fråga om ägoutbyte skall behandlas å sammanträde med delägarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 7 kap. 1 § stadgas motsvarande tillämpning.

Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 24 januari 1929.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet SÖDERWALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 21 december 1928, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen i lantmäteristyrelsen Johan Hamrin.

Lagrådet avgav följande yttrande:

Med det remitterade förslaget avses att vinna lättnad i kallelseförfarandet vid rågångs- och ägoutbytesförrättningar, närmast sådana som företagas under skifte. Möter därvid mark, som utgör samfällighet för flera fastigheter med skilda ägare, skulle i vissa fall det föreslagna enklare förfarandet kunna komma till användning i fråga om kallelser till delägarna i samfälligheten. Då dessa icke sins emellan hava stridiga intressen vid förrättningen, har man ansett sig kunna eftergiva fordringen på personliga kallelser till alla. Enahanda lättnad i kallelseförfarandet vid förrättning enligt den s. k. ensittarlagen föreslås i det förslag till lag om ändring i vissa delar av denna lag, över vilket lagrådet förut i dag avgivit yttrande. Lagrådet, som funnit de föreslagna ändringarna i princip böra godtagas, har emellertid uppmärksammat, att i vissa hänseenden skiljaktigheter förekomma mellan de båda förslagen utan att föreliggande förhållanden synas giva tillräcklig anledning härtill.

Sålunda förklaras i förslaget till ändringar i ensittarlagen det enklare kallelsesättet skola tillämpas, då förrättningen avser »mark, som är samfälld för flera fastigheter med skilda ägare», under det att i förevarande förslag till ändring av 7 kap. 1 § jorddelningslagen vid betecknande av den där avsedda marken användes samma uttryck med tillägg av orden »och hava dessa fastigheter sina ägor genom skifte eller eljest till någon del åtskilda». Av motiven framgår, att detta tillägg gjorts för att utmärka, att bestämmelsen ej gäller det fall, att flera delägare i en ägolott hava all mark gemensam, således äro

ägare av allenast ideella andelar i en ägolott. Huruvida med förslaget till ändringar i ensittarlagen avses även sistnämnda fall, framgår icke direkt av motiven, men närmast tyda dessa på att så ej skulle vara förhållandet. Lagrådet, som finner tillräckligt att låta det förenklade kallelsesättet gälla endast med avseende å samfälligheter, som äro tillbehör till kameralt skilda eller på marken, må vara endast genom sämjedelning, utbrutna fastigheter, anser genom den i förslaget till ändringar i ensittarlagen använda formuleringen vara tillräckligt tydligt uttryckt, att här icke är fråga om mark till en ägolott, som är allenast till ideella andelar uppdelad på flera delägare. Lagrådet hemställer därför om uteslutande ur förevarande förslag av omförmälda tillägg. Anses emellertid för vinnande av större tydlighet tillägget lämpligen böra få här kvarstå, bör ett liknande tillägg införas i förslaget till ändringar i ensittarlagen.

En annan skiljaktighet mellan de båda förslagen består däri, att, då det förenklade kallelsesättet användes, i det nu behandlade förslaget men icke i förslaget till ändringar i ensittarlagen fordras, att tjänsteskrivelse, varmed kallelse avsändes, skall rekommenderas. Då lagrådet funnit den i det senare förslaget intagna ståndpunkten, vilken överensstämmer med vad i jorddelningslagen i allmänhet stadgas i förevarande hänseende, kunna lämnas utan anmärkning, och ej heller här en skillnad mellan förslagen kan anses påkallad, torde bestämmelserna om rekommendation i det nu behandlade förslaget få utgå.

I överensstämmelse med terminologien i 1 kap. 17 § jorddelningslagen synas i den föreslagna 1 § av 7 kap. orden »stadgad åborätt» böra utbytas mot det något vidare uttrycket »ständig besittningsrätt».

Beträffande den i sistberörda paragraf upptagna bestämmelsen, att kungörelse i vissa fall skall anslås i socken- eller rådstuga, får lagrådet hänvisa till vad lagrådet i sitt yttrande över förslaget till ändringar i ensittarlagen anfört angående enahanda stadgande i nämnda förslag. Därest lagrådets där gjorda hemställan om viss jämkning i detta stadgande vinner avseende, bör samma jämkning vidtagas i förslaget till ändring av 7 kap. 1 § jorddelningslagen.

Det är avsett, att de i det remitterade förslaget upptagna nya bestämmelserna skola gälla även då rågångs- eller ägoutbytesförrättning jämlikt 20 kap. jorddelningslagen verkställes såsom särskild jorddelningsförrättning utan sammanhang med annan sådan förrättning. Detta synes också vara motiverat. För att sådan utsträckt tillämpning av bestämmelserna skall vinnas torde det emellertid, mot vad enligt motiven till förslaget antagits, vara nödvändigt att vidtaga ändring i nämnda kapitel. Till regeln i 6 §:s första punkt lärer böra fogas en undantagsbestämmelse av innehåll, att angående kungörande av sammanträde för bestämmande och utmärkande av fastighetsgräns eller för ägoutbyte skall tillämpas vad om kungörelse och kallelse finnes stadgat i 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 §.

Slutligen må erinras, att medan förevarande lag är avsedd att träda i kraft fyra veckor efter lagens offentliggörande, den föreslagna lagen om ändringar i ensattarlagen skulle träda i kraft å viss dag, den 1 juli 1929. Det synes önskvärdt, att de nya bestämmelserna om kallelsesättet få komma i tillämpning samtidigt beträffande såväl rågångs- och ägoutbytesförrättningar som förrättningar enligt ensattarlagen.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari 1929.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark, anmäler, efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, lagrådets den 24 januari 1929 avgivna utlåtande över det den 21 december 1928 till lagrådet remitterade förslaget till

lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Lagrådet har samtidigt haft till behandling ett den 15 november 1928 dit remitterat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. Därmed har åsyftats att ernå en väsentligen likartad förenkling i kallelseförfarandet vid förrättning enligt nyssnämnda lag som här ifrågavarande förslag innehåller. Vid granskningen av förslagen har lagrådet funnit de föreslagna ändringarna i princip böra godtagas men fäst uppmärksamheten på att i vissa hänseenden skiljaktigheter förekomme mellan de båda förslagen utan att föreliggande förhållanden syntes giva tillräcklig anledning härtill.

Sålunda erinrar lagrådet, att i förslaget till ändringar i ensittarlagen det enklare kallelsesättet skulle tillämpas, då förrättningen avsåge 'mark, som är samfälld för flera fastigheter med skilda ägare', under det att i förevarande förslag till ändring av 7 kap. 1 § jorddelningslagen vid betecknande av den där avsedda marken användes samma uttryck med tillägg av orden 'och hava dessa fastigheter sina ägor genom skifte eller eljest till någon del åtskilda'. Lagrådet framhåller vidare, att av motiven framginge, att detta tillägg gjorts för att utmärka, att bestämmelsen ej gällde det fall, att flera delägare i en ägolott hade all mark gemensam, således vore ägare av allenast ideella andelar av en ägolott, men att huruvida med förslaget till ändring i ensittar-

lagen avsåges även sistnämnda fall icke direkt framginge av motiven, vilka dock närmast tydde på att så ej skulle vara förhållandet. Lagrådet har funnit det tillrädligt att låta det förenklade kallelsesättet gälla endast med avseende å samfälligheter, som äro tillbehör till kameralt skilda eller på marken, må vara endast genom sämjedelning, utbrutna fastigheter och har ansett genom den i förslaget till ändringar i ensittarlagen använda formuleringen vara tillräckligt tydligt uttryckt, att det icke vore fråga om mark till en ägodelott, som vore endast till ideella andelar uppdelad på flera delägare. Lagrådet har därför hemställt om uteslutande ur förevarande förslag av omförmälda tillägg. Denna hemställan har jag funnit mig böra biträda.

Lagrådet har vidare framhållit, att uti här förevarande förslag fordras, att tjänsteskrivelse, varmed kallelse avsändes, skall rekommenderas, vilket icke är fallet i förslaget till ändringar i ensittarlagen. På av lagrådet anförda skäl finner jag bestämmelsen om rekommendation i det förslag, varom här är fråga, böra utgå.

I överensstämmelse med lagrådets förslag anser jag, att orden 'stadgad åborätt' böra utbytas mot 'ständig besittningsrätt', samt att vid bestämmelsen att kungörelsen skall anslås i socken- eller rådstugan lämpligen bör tilläggas 'eller å annan lämplig plats inom kommunen'.

Jämväl lagrådets hemställan om ett tillägg till 6 § i 20 kap. jorddelningslagen i syfte att däri må komma till klart uttryck, att det föreslagna förenklade kallelseförfarandet äger tillämpning även vid rågångs- eller ägoutbytesförrättning, som verkställes såsom särskild jorddelningsförrättning utan sammanhang med annan sådan förrättning, har jag funnit mig böra biträda.

Lagrådet har ansett önskvärt, att de nya bestämmelserna om kallelsesättet i de båda förslagen komme i tillämpning samtidigt. Att ikraftträdandet av ändringarna i ensittarlagen satts till den 1 juli 1929, är motiverat med hänsyn till de utvidgningar av lösningsrätten, som föreslås. Några däremot svarande materiella förhållanden beröras icke av förslaget om ändringar i jorddelningslagen. Av lantmäteristyrelsens utlåtande i ärendet torde framgå vikten av att sist berörda ändringar komma att träda i tillämpning, så snart omständigheterna det medgiva. Några egentliga olägenheter synes mig knappast kunna befaras, om nämnda lag träder i kraft tidigare än ändringarna i ensittarlagen. Det torde nämligen böra ankomma å lantmäteristyrelsen att bringa berörda förhållanden till lantmätarnas kännedom till förebyggande av de förbiseenden, som eljest, förklarligt nog, lätteligen kunna inträffa. Vid anförda förhållanden har jag icke funnit skäl att frångå min förut i detta ämne intagna ståndpunkt, enligt vilken förevarande lag skall träda i kraft fyra veckor från den dag, då densamma från trycket utkommit i svensk författningssamling.

I enlighet med vad jag sålunda anført har jag vidtagit erforderliga jämkningar i det förslag, som förelades lagrådet till granskning, och har därvid även en del ändringar av formell art skett, varjämte i förslaget inarbetats den förut omförmälda ändringen av 20 kap. 6 § jorddelningslagen.»

Föredraganden hemställer, att det sålunda utarbetade förslaget till

*lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet måtte, jämlikt § 87 rege-
ringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.